

MOGYORÓS PELE (*Muscardinus avellanarius* L. 1758)

UK	Common dormouse; Hazel dormouse
D	Haselmaus
SK	Plch lieskovy
CZ:	Plsik liskovy
RO	Pirs (Parsul)-de-alun; Pirs (Parsul)-rosu
HR	Puh orasar
SLO	Podlesek
BG	Sleshnikov sbilivez
PL	Orzesznica

Magyarországi védeltség: 1974 óta védett, természetvédelmi értéke 50 000 Ft

Elterjedési területe: Európa nagy részén megtalálható, Anglia déli részétől, Franciaországon és Dél-Svédországon keresztül egészen Szicíliáig, Korfu szigetéig; Közép Európától Oroszország európai területéig, és Kis-Ázsia északi területéig egyaránt nagyrészt összefüggő populációkat alkot.

Hazai elterjedése: A leggyakoribb magyarországi pelefajunk. Magyarországon elsősorban a hegyes-dombos vidékek jellemző rágcshálója, az

alföldi területek populációi csak szórványosan, elsősorban az ártéri puhafás ligetekben és nádasokban találják meg létfeltételeiket. Összefüggő populációkat alkot az Északi-középhegységben, de jelentős állományai vannak a Dunántúli-középhegységben, a Balatontól délre eső dombsági vonulatokon, illetve a Mecsekben és a Villányi hegységben is.

Élőhelye: Igen sokféle erdőtársulásban megtalálja létfeltételeit,

bár a szárazabb jellegű erdőket inkább elkerüli. Elsősorban erdőmelléki cserjésekben, bozótokban, bogyós termésekben gazdag bokorszinttel rendelkező erdőkben él. Nem mászik olyan magasra a fák lombkoronaszintjébe, mint a nagy pele, inkább az alsóbb részekben, vagy a fákat övező cserjésekben telepszik meg. Elsősorban a

gyertyános-tölgyesek, gyertyános-bükkösök cserjeszintjét kedveli, de előszeretettel húzódik be felhagyott gyümölcsösökbe, kertekbe is.

Életmód: Alkonyati, éjszakai aktivitású rágcsáló, nappal jórészt a fészkében (az ivaréretlen fiatalok őszi közeledtével nappal is járhatnak táplálék után).

Kétféle fűfészket készítenek: a kifejlett állatok alvófészke gömb alakú, oldalán a bejárat, átmérője 60-80 mm. A költőfészkek átmérője eléri a 90-120 mm-es nagyságot, jobban fűzött és puha béléssel (pl. termések repítőszőrei) rendelkeznek. A fészkek általában 1-2 méterre a föld felett az ágak villájában található. A fűfészkeket kívülről mintegy tetőcserépszerűen száraz levelekkel borítják be.

Téli álmra egy másik fészket építenek akár másfél méteres mélységben a

föld, zsombék, vagy kötörmelék alá. Ezt az alvófészket fűszálakból ragasztják össze nyálukkal a közösen hibernálódó mogorós pelék. Magyarországon augusztus végétől májusig alszanak valódi téli álmat, de ez területenként és klimatikus tényezőktől függően jelentősen változhat (Angliában pl. októbertől áprilisig tart, míg Izraelben csak egy rövid nyári álmra vonulnak vissza, téli álmat nem alszanak). A téli álom alatt a vérük hőmérséklete (testhőmérséklet) 0,25-0,5 C⁰-ra zuhan (a normális testhőmérséklet 34-36°C között van) és szívük percenként egyet ver.

Éjszakánként csak ritkán térnek vissza fészükbe egy rövid pihenőre. Az őszi közeledtével az ébren töltött időszak fokozatosan csökken, egyre többször merülnek torporszerű álomba (azaz

a testhőmérsékletük 1-2°C-kal csökken). Mivel ilyenkor már fokozottan halmozzák a téli hibernáció átvészéléséhez szükséges zsiradékot, nappal is aktivizálódhatnak.

Az éves halálozási ráta két-három éveseknél akár a 70%-ot is elérheti. Ez a szám oroszországi megfigyelések szerint novemberben és decemberben a legmagasabb, amikor sűrűn váltakozik az olvadás és a fagyás. A talajba ásott üregekben telelő példányok ugyanis feltehetően nem tudják kellően kompenzálni a hol nedves, hol pedig átfagyott talajt.

Szaporodás: A téli álomból való ébredés után a hímeknél egyből megindul az ivarsejtképzés.

A párzást követően Közép-Európában többnyire két ellési periódust különböztethetünk meg: június vége- július eleje, és július vége-augusztus.

Az első ellésben általában több kölyök születik, számuk a hetet is elérheti.

Szűkösebb években azonban csak egyszer szaporodnak. A vemhesség 22-24 napig tart. A fiatalok 18 nap után nyitják ki a szemüket, és mintegy 35-40 nap elteltével önállósodnak. Természetes körülmények között 4-6 évig is élhetnek.

Táplálkozás: Nyugat-Európában az egyik legfontosabb tápláléka a mogyoró (neve is innen eredeztethető), míg a Kárpát-medence mogyoróspele-populációi sokkal szélesebb táplálékspektrumról választanak (som, makk, csipkebogyó, kökény, stb.).

Nagy energiataartalmú táplálékot, virágnektárt, cukrokban gazdag bogyókat és ízeltlábúakat is fogyaszt. Hogy éppen mit eszik a fentiek közül, az évszakon kívül elsősorban attól függ, hogy mi található meg a fészke körüli körülbelül 70 m-es körzetben.

Ellenségek: Leginkább a kisragadozók (nyest, nyuszt), valamint az erdei- és a macskabagoly tizedelhetik állományait. A mogyorós pele előszeretettel telepszik meg szúrós tövisekkel, tüskével borított bokrokban (rózsafélék, kökény), ahová a ragadozók többsége nem tud bemászni.

Természetvédelmi megítélés: Bár rejtett, éjszakai életmódja miatt ritkán kerül szem elé, hazánkban viszonylag gyakori pelefajnak mondható. Magyarországi állományai stabilak, nem ismerünk olyan veszélyeztető tényezőket, amely komolyabb mértékű csökkenést idézne elő. Ennek ellenére lokálisan elsősorban élőhelyeinek felszámolása, átalakítása, mint például az erdőszéli cserjések, a hétvégi kerteket, gyümölcsösöket elválasztó természetes sövények megszüntetése az adott mogyoróspele-populációk teljes kipusztulását eredményezhetik. Komoly veszélyt jelenthetnek a kertekből elködörgő házimacsák is.